

37
VIRO,

PERMAGNIFICA AVTORITATE,
GENERIS VIRTVTVMQVE NOBILITATE,
ERVDITIONIS EXCELLENTIA,
OFFICII GRAVITATE,
CONSILII DEXTERITATE
AMPLISSIMO,

DOMINO,

DNO. SAMVELI
ROGGE,

PRAECONSVLI, LEGATO PRAESIDIS,
ORPHANORVM CVRATORI SVPREMO, BELLII AR-
MORVMQVE PRAEFECTO SVMMO HACTENVS
MERITISSIMO,

PRAESIDIS OFFICIVM,
SENATVS PERMAGNIFICI
VOTIS

A. S. R. MDCCLVIII, D. 8 MARTII

RITE SVSCEPTVM,

GRATVLANTVR

MVSAE DRVSIDOS,

CONCORDI OMNIVM SENSV,

VNO STYLO

M. IACOBI WOIT,

PROF. ET GEOM.

ELBINGAE, TYPIS NOHRMANNIANIS.

Apostolus Paulus,

ex Triga Quæstionum Mathematico-Biblicarum evictus Mathematicus.

Non ipse solum gentium Apostolus Paulus prædicat, se ad pedes Gamalielis educatum juxta accuratorem legis paternæ fuisse institutum: sed scripta quoque ejusdem theopneusta omnia & singula testimoniis referta sunt luculentissimis, ipsum in omni genere eruditionis humanæ fuisse versatissimum. Longus, immo vix uni exhauriendus foret labor, qui vastissimum eruditionis omnigenæ emetiens campum, indagines hujus in scriptis d. Pauli latitantes, rimari vellet circumspicere.

Intra Matheos solum subsistentes cancellos, quot non scientiæ hujus ibidem in propatulo sunt vestigia, ex quibus sole meridiano patescit clarius, Virum hunc vere theodidactum Mathematicum quoque cognitione haud proletariæ fuisse imbutum. Desudarunt jam dudum in hocce demonstrando oppido plures, quos ordine jamjam recensere haud juvat, quippe qui oracula quam plurima Codicis S. ex Mathesi illustrantes, e scriptis Paulinis quoque Phrasæologias Mathematicas, Vasi huic electo veritates coelestes Auditoribus suis proposituro pariter ac illustraturo admodum solemnes, omni studio collectas in maximum Philologiæ S. emolumentum enodarunt mathematicæ. At quis non hic restat campus, omni nondum ex parte pervestigatus?

Abstineat ut me labori huic satis difficili perficiendo gloriæ parem: quin potius leve saltem in præsentem tentabo periculum, & spicilegium quasi post messem instituens ex *Triga Phrasæologiarum Mathematicarum d. Paulo propriarum*, quas ad Methodum *Cel. Wideburgii in Mathesi Biblica* per totidem *Quæstiones* proponam, *Paulum evincam Mathematicum*. Sit itaque

Quæstio I Architecturæ Civilis.

1. Cor. III. 10 sqq.

Quenam sunt munia Architecti sapientis?

Apostolo Paulo ipsomet asserente se in fundamento Corinthi ponendo *Officia Architecti sapientis exacte observasse*, quis Mathematici titulo illum auderet privare.

Consistunt autem munia Architecti, uti ex eadem sat notum est Disciplina Mathematica, non solum in eo, ut ipse ad mentem ædificium exstrui curantis, Soliditatis, Commoditatis atque Pulchritudinis probe habeat rationem, sed noverit quoque necesse est, quæ cujuslibet materiei ad ædium exstructionem requisitæ natura viresque sint, tum quid & qua optime ratione quivis opificum suam ad elaborationem domus conferre valeat operam, & quæ sunt reliqua.

Dum itaque Apostolus affirmat, sese peritum hocce in negotio imitatum Architectum, quis dubitaret ipsum ad hæc Ædilis allussisse munia. Præsertim dum eandem in sequentibus continuat allegoriam & gloriatur, se in eis quæ ad fundamentum fidei Corinthi ponendum desiderari possent, nihil fecisse reliqui, omniaque & singula supra commemorata ædificii perfecti requisita in fundamento Ædis hujus Spiritualis jaciendo, maximo cum emolumento Auditorum observasse. Christum nimirum angularem lapidem illis proposuisse graphice, fidem in illum ipsum, unum salutis medium inculcasse diligentissime, eosque docuisse semet ipsos instar lapidum viventium in domum spirituales coagmentare scienter, & quæ sunt cætera.

Quemadmodum vero domum sibi erigi procurans, pessime omnino sibi prospiceret, si incurius plane, Architecti cuncta relinqueret dispositioni, nec ipse attentus esset, ut singula ad summam perficiantur exactitudinem: Ita quoque Paulus in subsequenter Corinthios exstimulat, ut probe attendant; quæ & qualia quilibet successorum suorum fundamento huic rite a semet ipso jacto esset superstructurus, eaque omnia ad lapidem lydium, fidem nempe in Christum, ad exemplar Beroensium quondam, qualibet examinent occasione.

Quæstio II Pyrotechnices.

Ephes. VI. 10 sqq.

Quenam sunt arma prisce seculi?

Quis pollicem mihi non premeret asserenti Paulum Matheos fuisse gnarum, ubi ipsum universam Militis Christiani Panopliam tam graphice legit describentem, ac si per annos continuos in martis castris meruisset stipendia. Quod si enim Ars illa militaris, alias

Pyrotechnica

Pyrotechnica dicta, Scientiis Mathematicis jure annumeratur: indoles quoque & natura panopliæ in Christi castris militiam exercentis, ex eadem hac scientia ad genium illius seculi accommodata perspici poterit longe clarius.

Requirat vero Apostolus, ut sub vexillo Sospitatoris dimicaturus se sistat *Primum Circumcinctus lumbos cingulo veritatis*. Milites gentium orientis prælongis plerumque amictos fuisse vestibis lippis notum est ac tonsoribus, quas vel inter eundum vel dimicandum *Cingulo* quodam prælato & consolido lamine sive ferreo, sive oricalceo, sive etiam argenteo distincto subcingere solebant. Quemadmodum itaque milites hoc cingulo utebantur, modo ut vires corporis coarctarent, modo inferiores corporis partes illo munirent, modo impedimenta sibi inter eundum vel dimicandum ex tunicis ejusmodi promissis orta removerent: ita simili quoque ratione veritas & doctrinæ & vitæ cingulo hocce ab Apostolo indigitata, Christianos & expeditores reddit ad stadium suum citato gradu emetiendum & fortiores ad omnis generis insultus hostium repellendos læsionesque evitandos.

Post injungit ut Christi miles *Thoracem justitiæ sit indutus*. *Thorax* Germanorum majoribus ob similitudinem cancerorum, cancer, vulgo ein Krebs, etiam dictus, præcipuum superiorum in corpore partium fuit munimentum, ne pectori, cordi, vel pulmonibus vulnera, ut plurimum lethalia, possint infligi. Est vero thorax justitiæ a Paulo Christi asseculis hoc loco commendatus, non nisi Justitia Christi, quæ peccatorem justum coram DEO Patre promulgatum omni ex parte præstat securum, contra omnis generis aggressus hostium infernalium atque veram fidei ipsis largitur plerophoriam.

Descendit dein ad pedes atque docet eos *Calceare promptitudine Evangelii vel prædicandi Evangelium pacis*. *Ocreas* vel *Calceos* cujuscunque denique sint vel formæ vel figuræ, pedes viatorum æque ac militum munire, ne impedimenta, (quæ in itineribus inculcis præsertim a sentibus, carduis atque animalibus venenatis multiplicarii sunt generis,) quicquam illis officiant, notum est cuilibet. Quodsi itaque Christiani angustam a Christo & monstratam & commendatam viam carduis atque sentibus tentationum, tribulationum atque persecutionum oblitam decurrere præoptant feliciter, necesse est omnino, ut ocreis quasi, i. e. ingenua professione veritatis Christianæ & spontanea perpeffione omnis generis cruciatuum sint exornati.

Tum manibus quoque de necessariis prospicit armis siquidem injungit bellatori *Salvatoris*, ut *Assumat scutum fidei, quo possit omnia tela malitiosi ignita extinguere*. *Scuta* diversa admodum tam formæ quam materiæ ratione priscis fuisse temporibus Antiquitatum cum sacrarum tum profanarum fusc nos docent Scriptorum. Longum esset singula ordine si describeremus, quare sufficiat hoc unum monuisse, omnia & singula adhibita fuisse, ut corpus contra hostium tela protegerent, atque sub vinea ex scutis confertis instructa, inulti in hostium incurrerent munimenta. Atque ejusmodi scutum longe tutius est fides, quippe quæ DEO ejusque verbo divinitus patefacto fiducia inconcussa tam firmiter inhæret, ut quicquid etiam fatanas vel vi vel astu, vel aperte vel clam, vel ab extra vel ab intra molitur, ne latum illi cedamus unguem vel victi herbam præbeamus, sed superiores potius semper ex proelio hocce discedamus spirituali. Quare autem tela malitiosi scuto hoc fidei propellenda ignita nominet, haud difficile est subodoratu, siquidem ex re militari veterum constat, inter alia telorum genera quoddam sub nomine *Facis* venisse, id quod pice, bitumine s. alia ignem facile concipiente materia illicitum ignique ad morum in hostes emittere fuere soliti, quoddam etiam veneno rinxisse, quo homines vulnerati toto intumere corpore & dolorem senserunt haud dissimilem acsi igne essent adusti. Quid vero indolem atque naturam tentationum spiritualium sæpe intollerabilium malitiosi h. e. fatanæ versutia plenissimi adumbrat exactius, quam ejusmodi tela ignita & venenata, quippe quæ ignis vel veneni instar animam intime penetrant, vulnerant, enecantque atque piis plusquam infernales caussantur angores.

Porro Christi exhortatur promachos, ut *Accipiant galeam salutis*, h. e. spem indubitam se vitæ æternæ hæredes in hac miseriarum valle non ultra vires tentatum iri, sed tandem victores in coelo triumphaturos. Spem vero hanc dicit *Galeam* ob maximam utriusque similitudinem. Juvabit quasdam vel tribus adduxisse verbis. Illa ex metallo constata durissimo; hæc talo insitit firmissimo: Illa a parte anteriore aperta; hæc non coeca, sed solidum intellectus involvit judicium: Illa capiti firmiter alligata; hæc vinculo fidei, amoris ac virtutum Christianorum corroboratur: Illa pennis variegati coloris exornata; hæc sanguine & innocentia Christi superbit: Illa pugnantem reddit securos in proelio; hæc pios sistit lætos & erectos in omni afflictione.

Ultimum tandem ex Armamentario Christianorum depromptum Instrumentum bellicum a d. Paulo strategis spiritualibus suppeditatum est *Gladius spiritus*; quod est verbum DEI. Atque sic est, quid Gladio hoc ancipiti esset secantius? Quippe qui ipso alias affirmante

Apostolo penetrat usque ad divisionem animæ & Spiritus compagum quoque ac medullarum & discretor est cogitationum & intentionum cordis. Æque enim ac gladium manibus vibramus, partim ut nos ab hoste defendamus, partim ut illum aggrediamur; Verbum quoque DEI & defendit nos contra omnis generis aggressus satanæ mundi & nostræ carnis, validosque nos reddit, ut contra principem hujus seculi ejusque asseclas & regnum gladio hoc spiritus insurgamus fortissimi, illique victoriam eripiamus ex victoria.

Quæstio III partim Architecturæ militaris, partim Stereometrix.

Col. II. 5.

In quo consistit Tactica veterum, quæque natura Corporum Stereometricorum?

Duplici oraculum hocce evincit argumento d. Paulum fuisse Mathematicum. Quando enim Colossensium ordinem *Taxin* eorundemque fidei fundamentum *Stereoma* nuncupat, quis assertum hoc vero esse consonum contra iret negatum?

Quod primum ad vocabulum *Taxin*; quem quæso fugit, Artis militaris partem illam specialem, quæ *Tactica* vulgo inscribitur, neque veteribus prorsus fuit ignota, ut ex *Polybio*, de militia Romana constat, ab hoc vocabulo suam trahere denominationem. Suppeditat autem hæc scientia regulas de castris metandis, acie instruenda & hujus generis plura. Ubi itaque Apostolo in epistolis maxime est solemne, ut Ecclesiam Christi passim Militiam nuncupet, cui erit mirum ipsum hoc etiam in passu terminum ex Arte Militari depromptum ad spiritualē applicasse militiam. Simulac enim Gentium Doctor gaudio plenus audierat, Colossenses ad modum belli peritorum scire sequi signa, ordines servare, in acie stare, obistere, circumire, discurrere in cornu pugnamque mutare, eosdem Ducis instar peritissimi exhortatur, ut porro munia militis boni diligenter explerent, excubiasque sollicitè agerent, ne ulla occasione ab hostibus opprimantur spiritualibus.

Alteram autem vocem nimirum *Stereoma*, in Geometria ejusmodi applicatur figuris, quæ triplici gaudentes dimensione, Longitudine nempe, Latitudine & Profunditate, firmissimæ sunt consistentiæ, nec facile loco suo possunt dimoveri. Quando itaque dicit se gaudere, quod coram quasi videat, fundamentum fidei ipsorum in Christum instar Prismatis, Parallelepipedum vel Cubi basi suæ immotum insidere, in simul eos exstimulat, ut fidem propriam satis quidem a se fundatam in dies magis magisque stabilire annitantur, ne forte fortuna illa excidant, vel naufragium illius ulla patiantur ratione.

Ignoscas quæso, VIR PERMAGNIFICA AVTORITATE, GENERIS VIRTUTVMQVE NOBILITATE atque OFFICII GRAVITATE AMPLISSIME, me Athenæi Drusici Interpretem qualemcumque, rusticos homines imitari, qui vomeres suos armentitiumque pecus enumerant, vel fabros, qui incudes folliumque spiracula semper habent in ore, ubi Univerfus Musarum Chorus intvum jamjam procedit conspectum, Novos tibi, PRAESIDIS GRAVISSIMI Honores summa cum veneratione gratulatum. Audis MAECENAS OPTIME undiquaque gratulationes, vota atque suspiria, quas lætitia communis in fronte bonorum signavit. Juvandus enim votis singulorum, qui universonum juvabit vota. Audiat pro Salute Sua aliorum suspiria, qui pro aliena salute audiet desideria. Musæ ad gloriam obsequii debiti tibi MVSAGETAE suo deferendi, non patiuntur te hoc festo die inornatum, sed more antiquo, ne jam penitus antiquato tibi, PRAESIDES GRAVISSIME, pie tecum acclamant: Feliciter! Tristem equidem temporum presentium pensitantes nubem, quæ Patriæ incubat vertici, futurosque eventus ex presentibus dimetientes; formidolosa sane, tibi, VIR PERMAGNIRICE, imponitur moles, quæ vel Herculis humeros redderet titubantes. Ast ubi considerabis, te in hoc Republicæ tempus non casu invidisse fortuito, sed Omnipotentis venisse Nutu, eundemque PRAESIDIUM TVVM in hoc discrimen rerum contulisse: Animus tibi accedet, nullusque hæsitabis onus bocce, quod novo cum honore in te jamjam devolvitur, humeris suscipere intrepidus. Capeffe itaque feliciter & ex voto Republicæ Nostræ Clavum. Adi honorem, ut adisse non sit oneri. Subi onus, ut subisse sit honori. DEVS ter Optimus Maximus, qui te fessis Patriæ rebus dedit PRAESIDEM, Ipse sistat sese murum æneum circum circa Patriam Dulcissimam atque excubias agat, ne Curia, Ecclesia, Gymnasium atque Cives ullum in prerogativis & splendore sentiant detrimentum. Consolidet te, FAMILIAMQVE tibi GENEROSAM, ut Cubum immotum in cava usque temporibus. Instruat te muniis Architecti Republicæ sapientis. Exornet Spiritum TVVM omni Christiolarum Panoplia Spiritualis, ut & Corporis Viribus fortissimus, cunctis licet maximis superioris insultibus feliciter. Spes est in eo, qui & infirmis addit robur, DEO nempe uti Omnipotentissimo ita & Clementissimo. Ille ut te juvet, juvabimus boni. Juvabimus quibus possumus votis. Juvabit Ipse, Gratia, Domus, Opere, ut quoties VIRO erit opus, VIRVM TE præstare possis FELICITER, CONSTANter, GLORIOSE.